

Bağlanma, kişilik ve öfke ifade tarzları: Kıbrıs'ta madde kullanan ve kullanmayan mahkumlar

Giriş

Madde kullanımı son yıllarda artış gösteren ve toplumu etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. Hapishanelerde madde kullanım bozukluğu olan mahkumlar sıklıkla karşılaşılan bir gruptur. Bu çalışmanın amacı, Kuzey Kıbrıs'taki bir cezaevinde yasa dışı madde kullanan ve kullanmayan mahkumların bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarını belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Literatürde bu faktörlerin madde kullanımı ile ilişkisini mahkum örnekleminde ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Çalışma, önleme stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Hipotez, madde kullanan ve kullanmayan mahkumlar arasında bağlanma, kişilik ve öfke ifade tarzları açısından farklılıklar olduğu yönündedir.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacının örneklemini, Kuzey Kıbrıs'taki bir cezaevinde uyuşturucu suçlarından hüküm giymiş ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden 18-65 yaş arası 72 madde kullanıcısı ile madde kullanmayan 59 mahkum oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFI), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (ECR) ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (STAXI) kullanılmıştır. Ölçekler gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Ölçek puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testler tercih edilmiştir. Madde kullanan ve kullanmayan grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile incelenmiş, madde kullanımını etkileyen faktörler lojistik regresyon analizi ile belirlenmiştir.

Bulgular

Lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre, erkek olmak madde kullanım riskini 12,26 kat, ebeveynlerle yaşamak 4,74 kat ve ebeveyn ölümü 3,96 kat artırmaktadır ($p < 0,05$). Madde kullanan ve kullanmayan mahkumlar arasında Beş Faktör Kişilik Envanteri alt boyutları (dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin, nevrotiklik, gelişime açıklık) açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Benzer şekilde, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları (öfke içe, öfke dışa, öfke kontrol) puanlarında da gruplar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p > 0,05$). Ancak, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'nin kaygılı bağlanma alt boyutunda madde kullanan mahkumların puanları ($\bar{x} = 4,03$) kullanmayanlara göre ($\bar{x} = 3,38$) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($U = 53,86$; $p = 0,001$). Kaçınan bağlanma puanlarında ise anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Sonuç

Bu çalışmada, erkek cinsiyeti, ebeveynlerle yaşama ve ebeveyn kaybı madde kullanımı için risk faktörleri olarak belirlenmiştir. Madde kullanan mahkumlar, kullanmayanlara kıyasla daha yüksek kaygılı bağlanma düzeyi göstermiştir. Kişilik özellikleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları açısından gruplar arasında fark bulunmamıştır. Bulgular, cezaevlerinde madde bağımlılığı tedavi programlarının geliştirilmesi ve bağlanma ile öfke kontrolüne yönelik müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Aile temelli önleme çalışmaları ve ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi önerilmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları arasında küçük örneklem büyüklüğü yer almaktadır. Gelecek araştırmaların daha geniş örneklemle yapılması önerilir.

Anahtar kelimeler: bağlanma, kişilik, sürekli öfke, öfke ifade tarzı, madde kullanımı